

Kemikaalien optimointi erityistilanteissa, pintavesilaitokset

VESIHUOLLON RISKIEN HALLINTA JA MONITOROINTI –
seminaari

24. – 25.4.2013 Technopolis Kuopio

Jaakko Rämö

UNIVERSITY of OULU
OULUN YLIOPISTO

Arja Sarpola

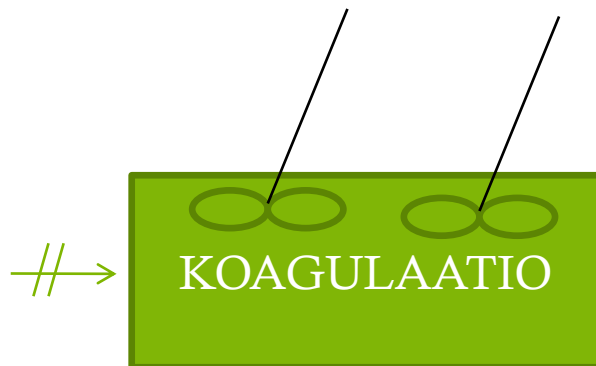
oulu
water
alliance Ltd.

Keskeisiä säädöksiä

- ♦ Juomavesidirektiivi
- ♦ Terveydensuojelulaki: säännöksiä talousvettä toimittavista laitoksista, veden laadusta ja valvonnasta.
- ♦ Vesihuoltolaki: vesihuollon turvaaminen.
- ♦ Vesilaki, Ympäristönsuojelulaki, Maankäyttö- ja rakennuslaki, Valmiuslaki, Pelastuslaki....
- ♦ EAS, REACH....
- ♦ Ympäristöluvat

Pintavesiprosessit (1)

Kemikaalilisäykset

pintavarausten neutralointi,
adsorptio, mikrobien
häirintä...

pH, annosmäärä....

Flotaatio, sedimentaatio,
suodatus

kuplakoko, kuplien pintajännitys
laskeutuksen tehostus,
hiekan biologian optimointi...

Merkittävimmät koagulaatiokemikaalit

Rautapohjaiset → Liuennut orgaaninen aine, mikrobit

Alumiinipohjaiset → Suspendoitunut epäorgaaninen aine,
mikrobit

Orgaaniset varaukselliset polymeerit

Merkittävimmät koagulaatiokemikaalit

$\text{Fe}_2(\text{SO}_4)_3$, $\text{Al}_2(\text{SO}_4)_3$,
polyalumiinit, polymeerit,
 NaOH , $\text{Ca}(\text{OH})_2$

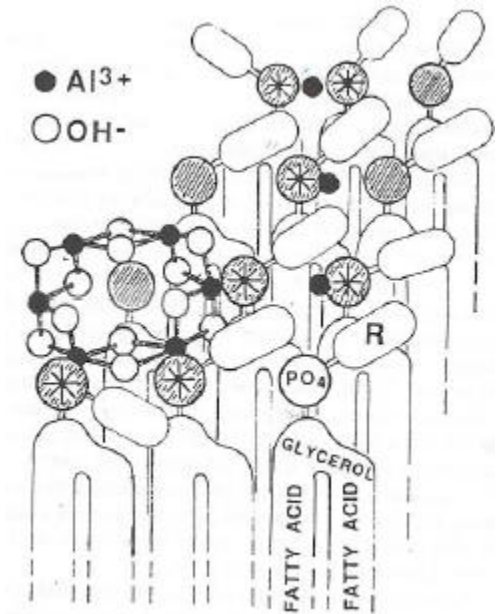
Koagulaation päämekanismit

Neutralointi

Adsorptio

Suoravaikutus mikrobeihin, oikealla

HUOM: Koagulaatiovaihe erittäin merkittävä myös mikrobiologisen laadun kannalta.

Potentiaalisia virhelähteitä erityistilanteissa

Riittämätön annostus → Riittämätön neutralointi ja saostuman muodostus

Yliannostus → Dispersion varaus muuttuu positiiviseksi, jolloin se stabiloituu uudestaan,

→ Saostuskemikaali karkaa prosessista

→ Ionivahvuus (johtokyky) muuttuu

Potentiaalisia virhelähteitä erityistilanteissa

Matala pH → Epäpuhtaudet protonoituneita, jolloin niiden varaus on positiivinen.

→ Koagulaatiokemikaali ei muodosta saostumaa.

Korkea pH → Koagulaatiokemikaali liukenee anionina

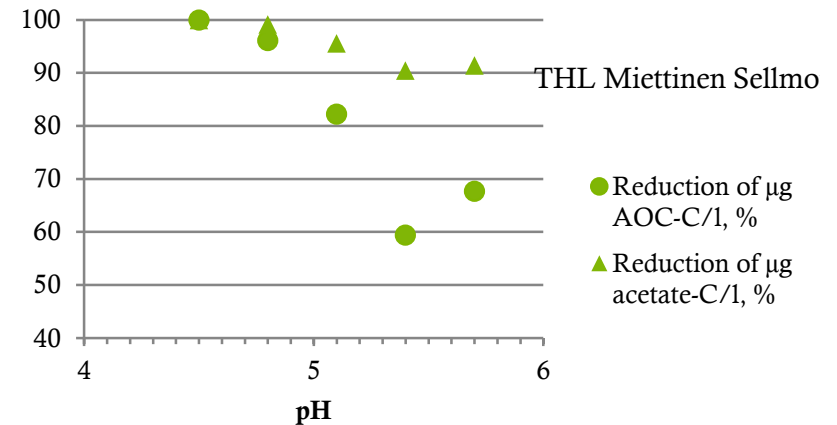
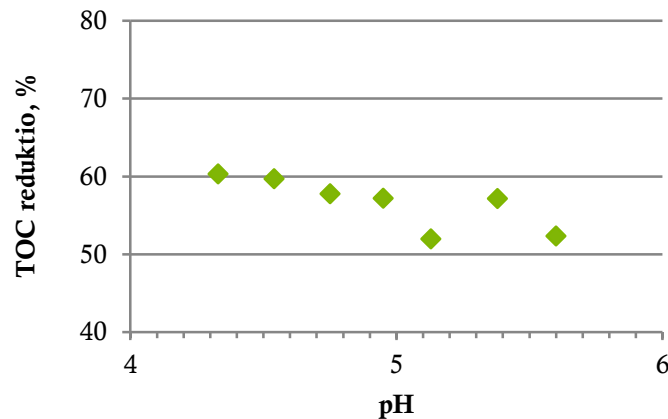

pH:n merkitys koagulaation hiilen poistumisessa

Polaris

Vedenlaadun kokonaisjärjestelmän kehittäminen

ferrisulfaattiliuos 40g/m³

Tutkimustuloksia; koagulaatiovaiheen häiriösimulaatio

Polaris

Vedenlaadun kokonaisjärjestelmän kehittäminen

hidassekoituksen pH:n aleneminen optimiarvosta 4,7 arvoon 4,0 →
hiekkasuodatusvaiheen jälkeen UV absorbanssi.

hidassekoituksen pH:n kohoaminen optimiarvosta 4,7 arvoon 5,2 →
hiekkasuodatusvaiheen jälkeen UV absorbanssista

ferrikemikaalisyötön aleneminen → online-UV reagoi hitaasti, mutta
tasaisesti. Myös johtokyvyn aleneminen.

ferrikemikaalisyötön kohoaminen → hankalasti havaittava häiriötyyppi,
lievät johtokyvyn muutokset.

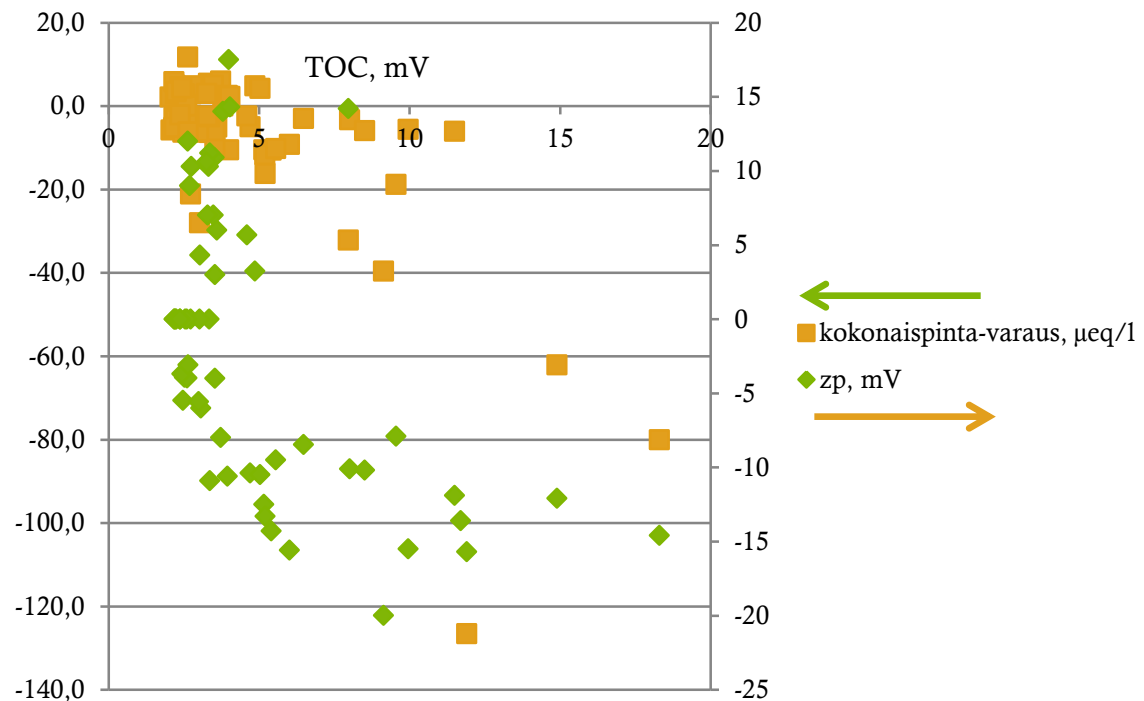
Tutkimustuloksia; Veden laadun monitorointi, pintavaraus

Polaris

Vedenlaadun kokonaisjärjestelmän kehittäminen

On-linena hyödynnettävä kokonaispintavarausmittaus kertoo

TOC-tason:

Pintavesiprosessi (2)

PRIMÄÄRIDESINFIOINTI

- Otsonin annostus
- otsonin toimintamekanismit
  - Molekyylimekanismi,
  - Radikaalimekanismi
  - $\cdot\text{OH}$ vs. O_3
- Vaihtoehtoiset hapettimet
  - PAA, H_2O_2 , KMnO_4
- Edistyneet hapetusmenetelmät (AOP)

AKTIIVIHIIILISUODATUS

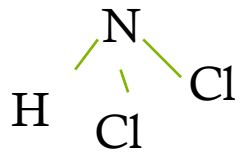
- Aktiivihiilen rakenne
  - Huokoskoko
  - Pinta-ala
- Biologinen vs. mekaaninen

Pintavesiprosessit (3)

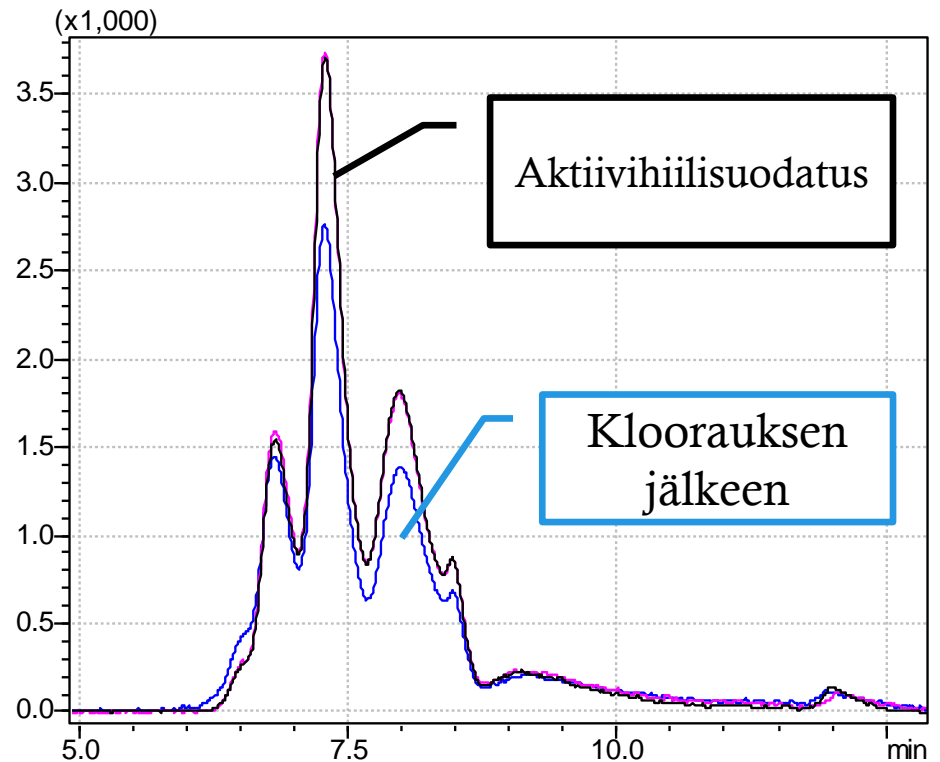
JÄLKIDESINFIOINTI

verkoston monitorointi

DBP, mikrobit, MIB, Geosmin

kloorin toimintamekanismit:
 Cl_2 HClO ClO^-

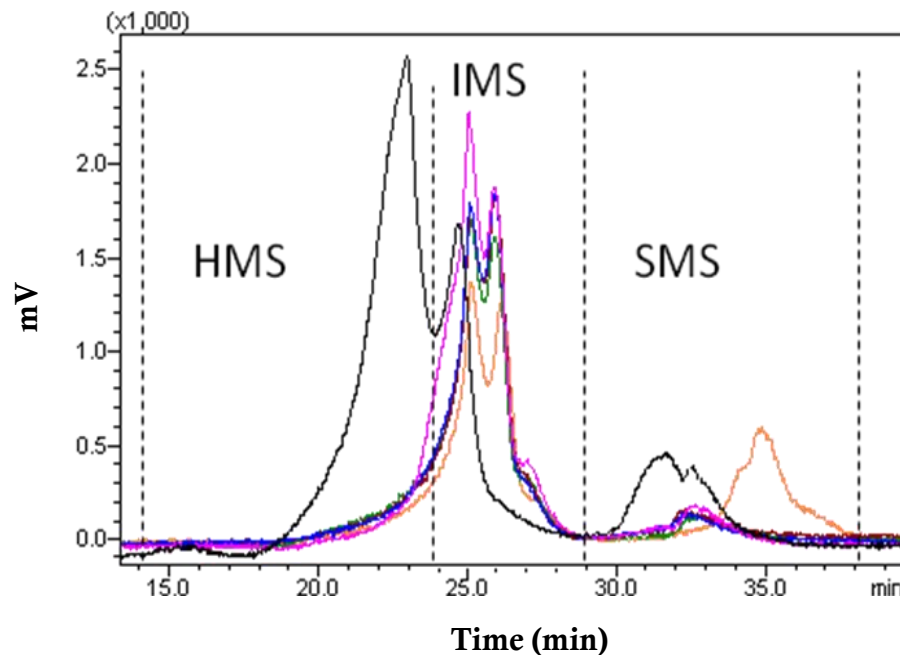

CASE tutkimuksia; HPSEC

Polaris

Vedenlaadun kokonaisjärjestelmän kehittäminen

ORGAANISEN HIILEN LAADUN VAIHTELU PROSESSISSA

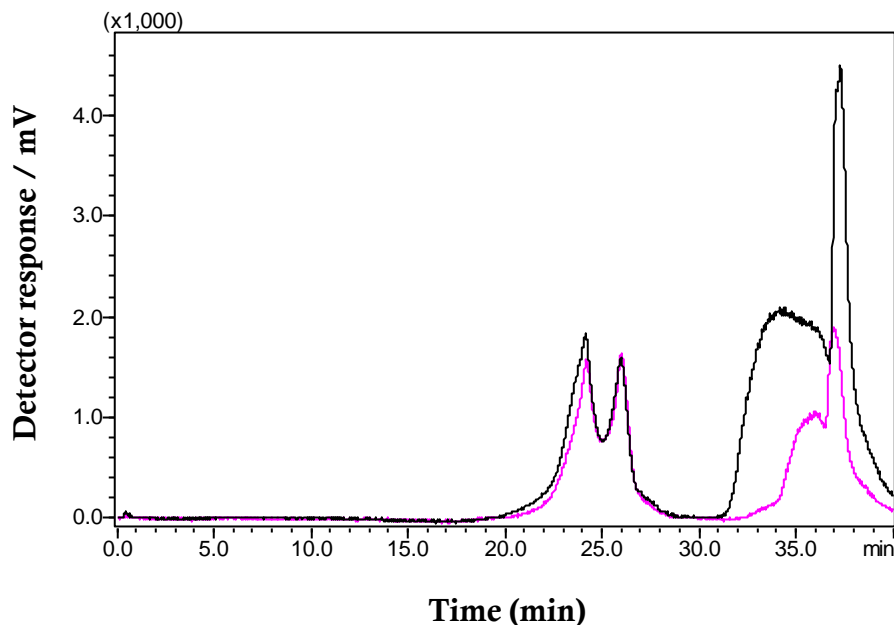
musta=raakavesi, pinkki =
flotaation jälkeinen vesi, sininen =
hiekkasuodatuksen jälkeinen vesi,
ruskea = otsonoinnin jälkeinen vesi
vihreä = aktiivihiilisuodatuksen
jälkeinen vesi ja oranssi =
kloorauksen jälkeinen vesi.

CASE tutkimuksia; HPSEC

Polaris

Vedenlaadun kokonaisjärjestelmän kehittäminen

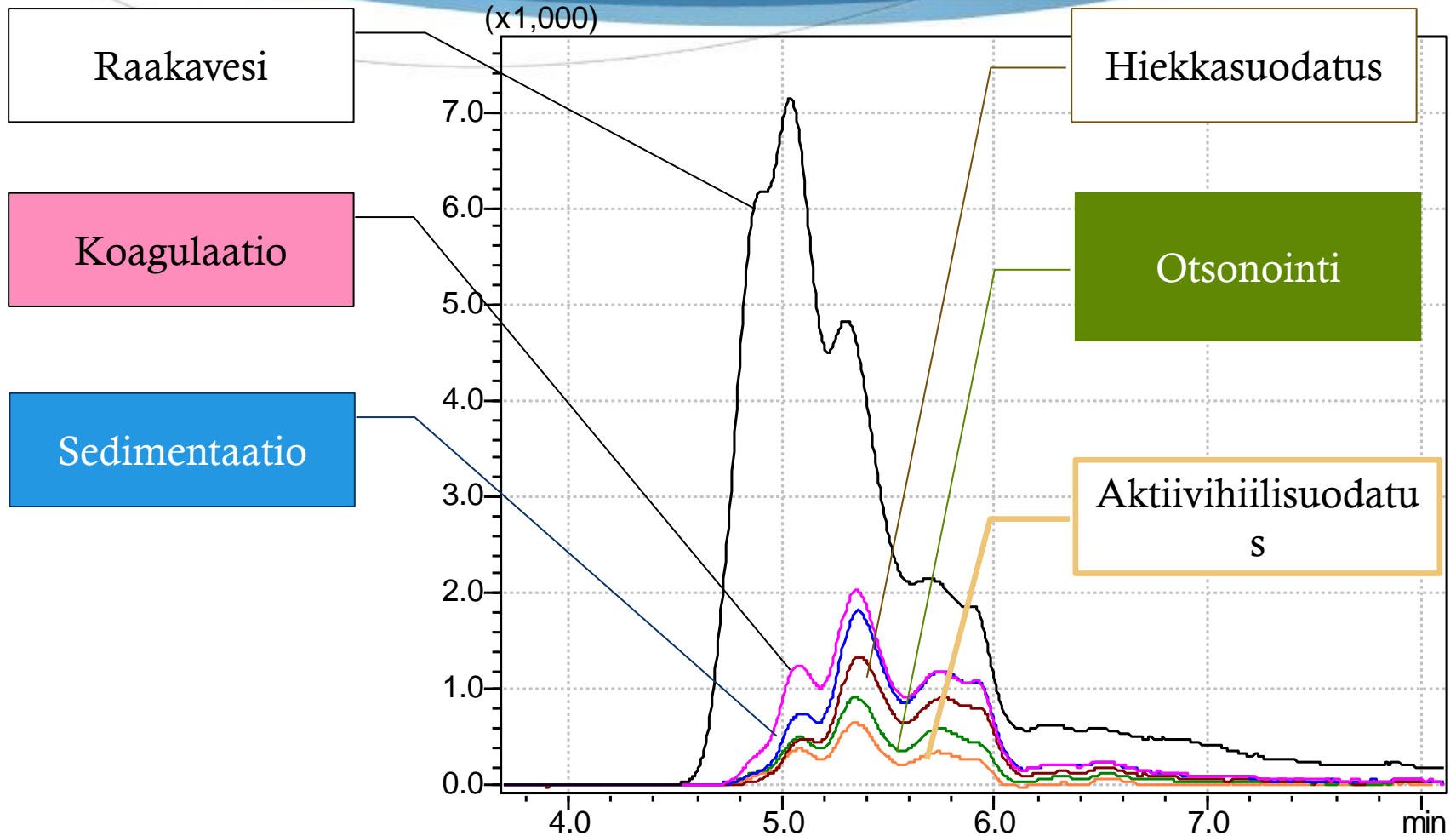
- ORGAANISEN HIILEN LAADUN VAIHTELU
RAAKAVEDESSÄ, helmikuu/maaliskuu.

Vesilaitoksen seuranta Online - HPSEC

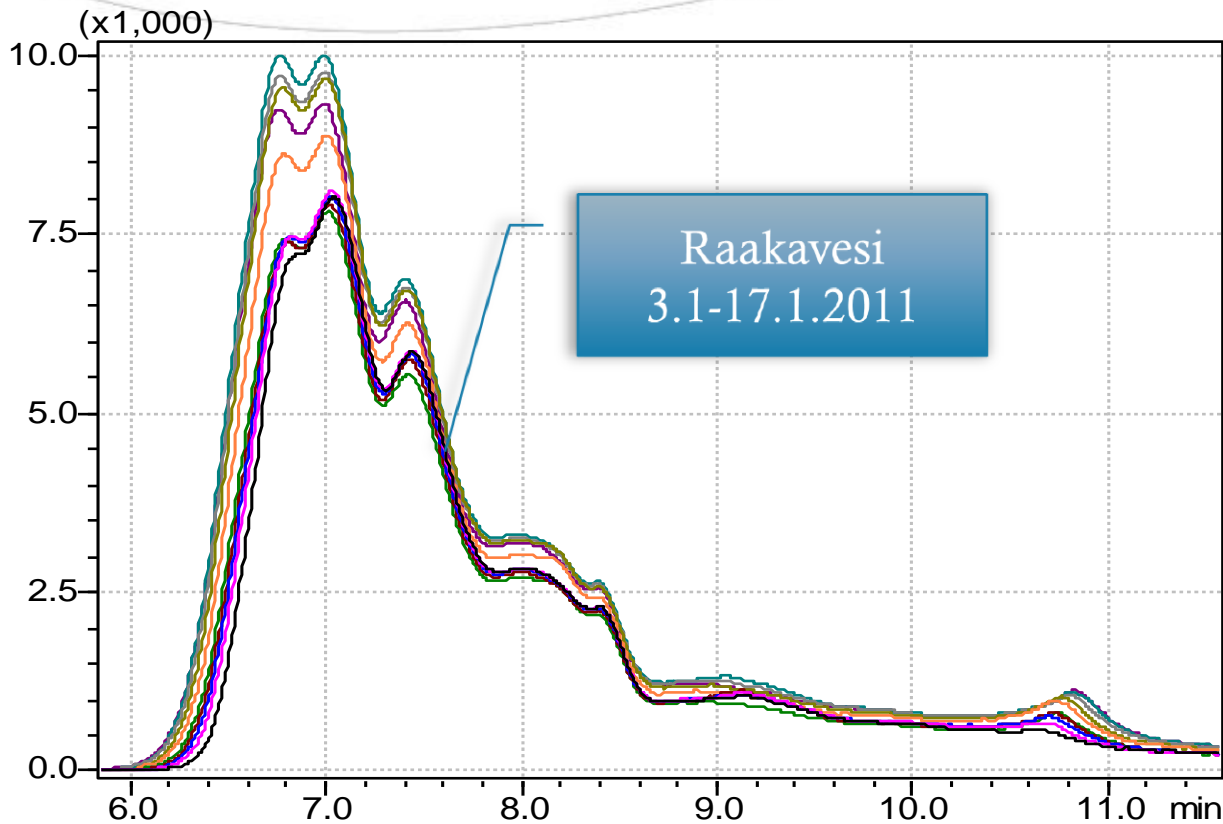
Polaris

Vedenlaadun kokonaisjärjestelmän kehittäminen

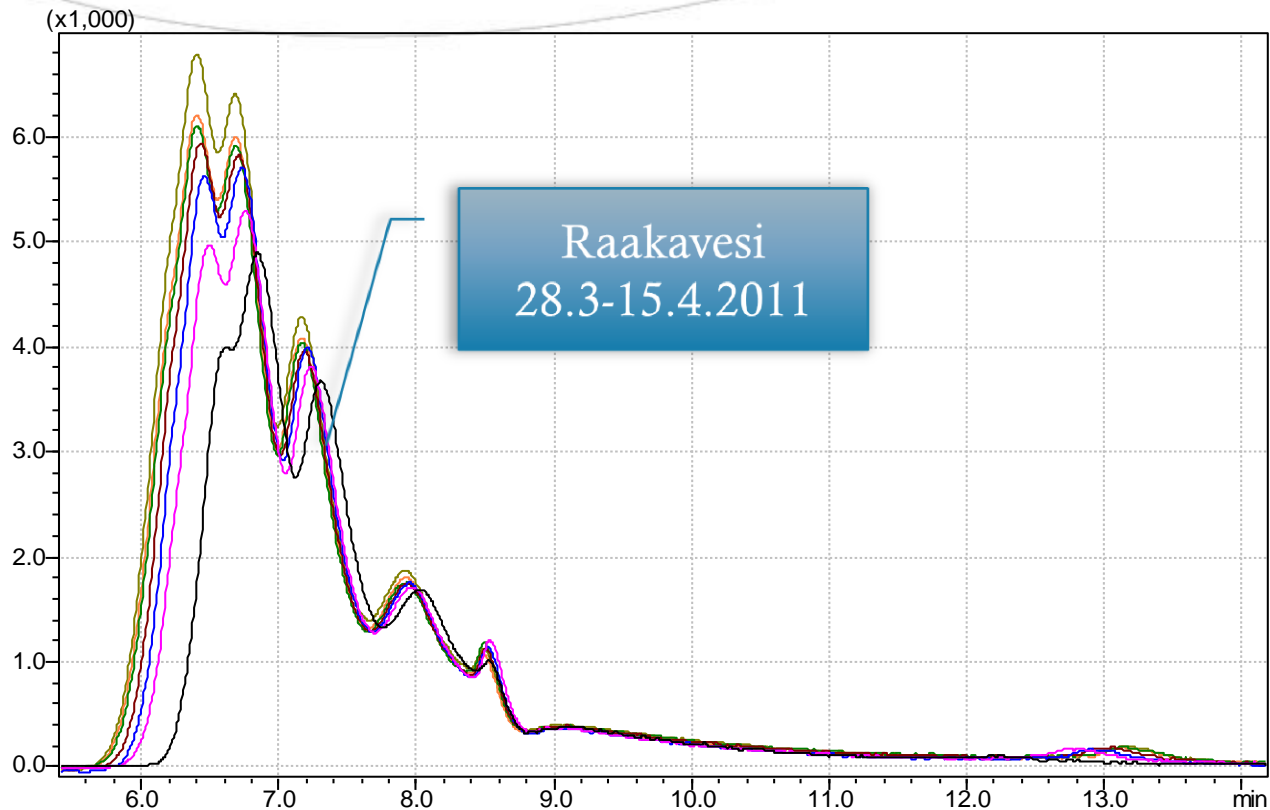

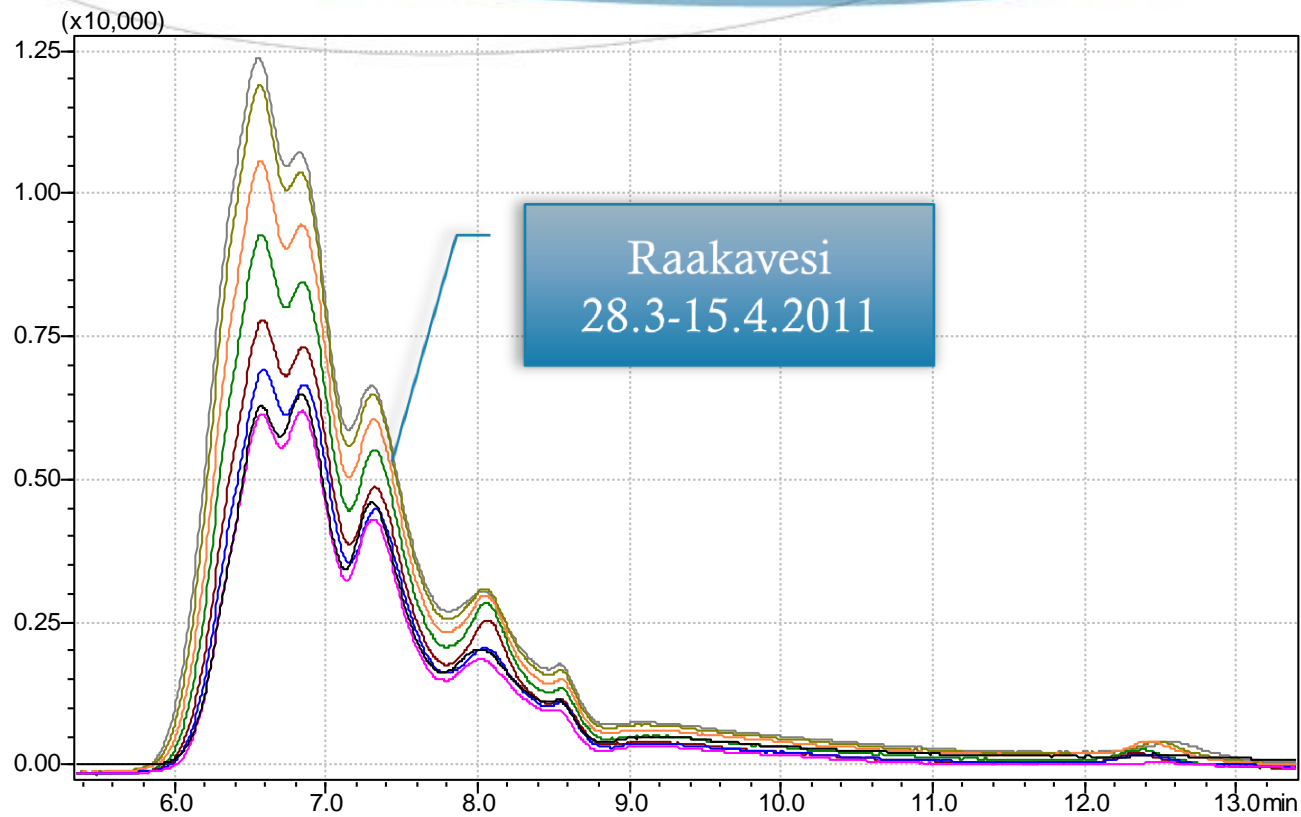
Tutkimustoloksia; Veden laadun monitorointi, HPSEC

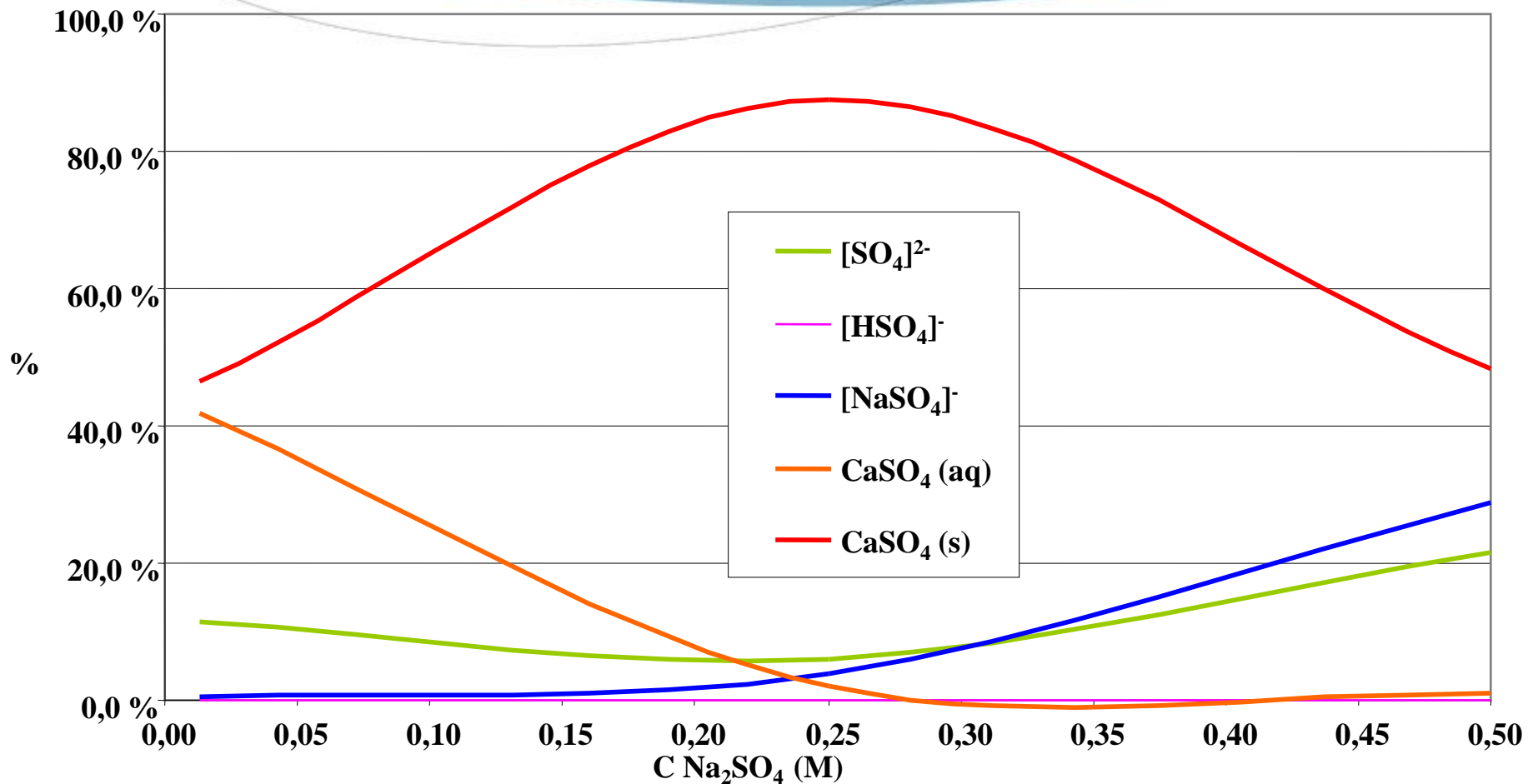
Veden laadun monitorointi, HPSEC

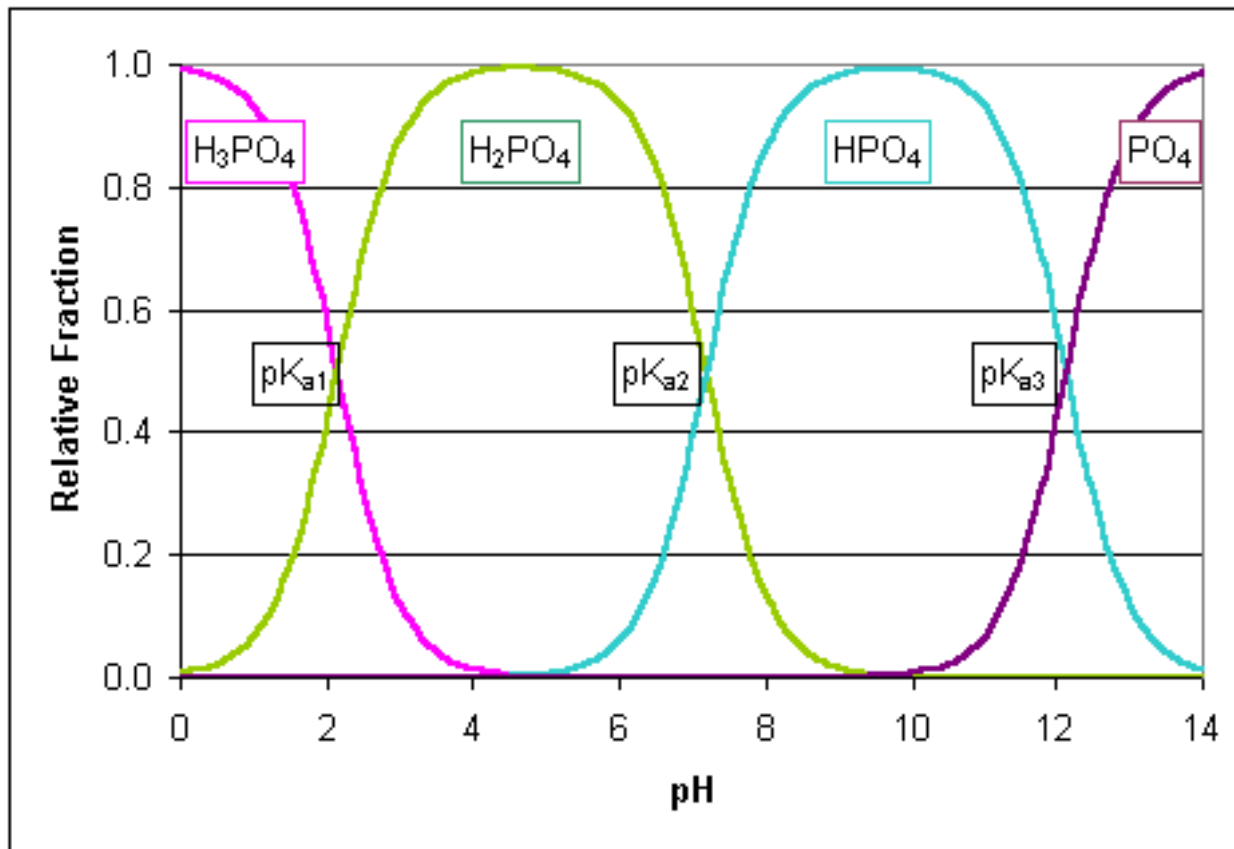
Veden laadun monitorointi, HPSEC

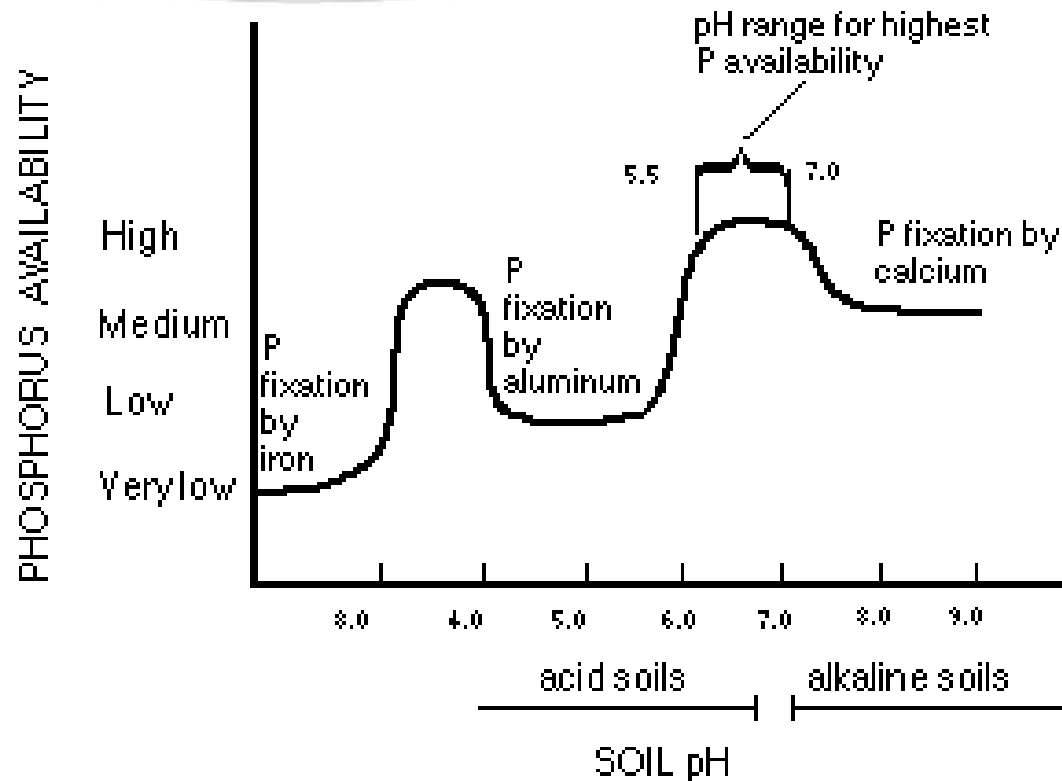
Sulfaatin liukoisuus

Fosfaattin pH-riippuvuus

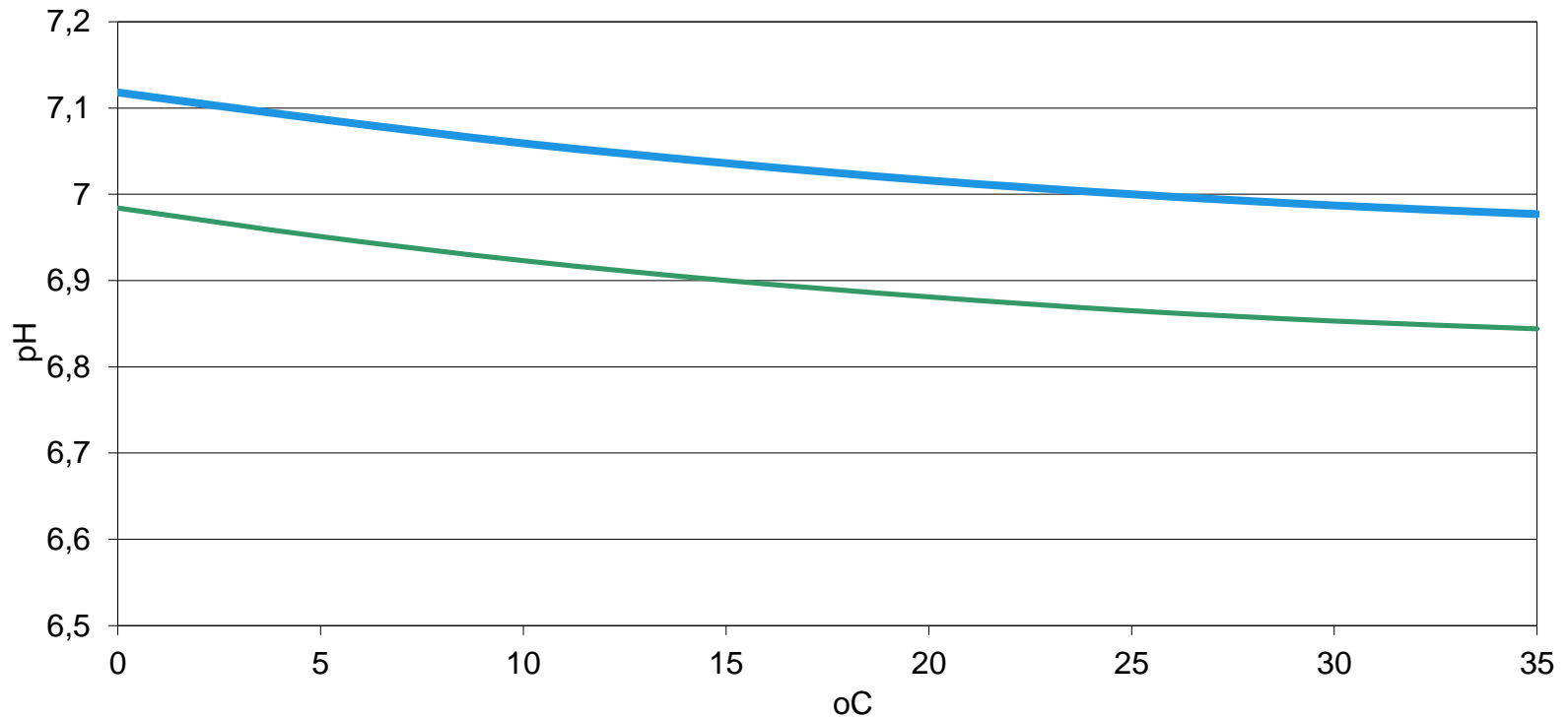

Alumiinin saostuminen

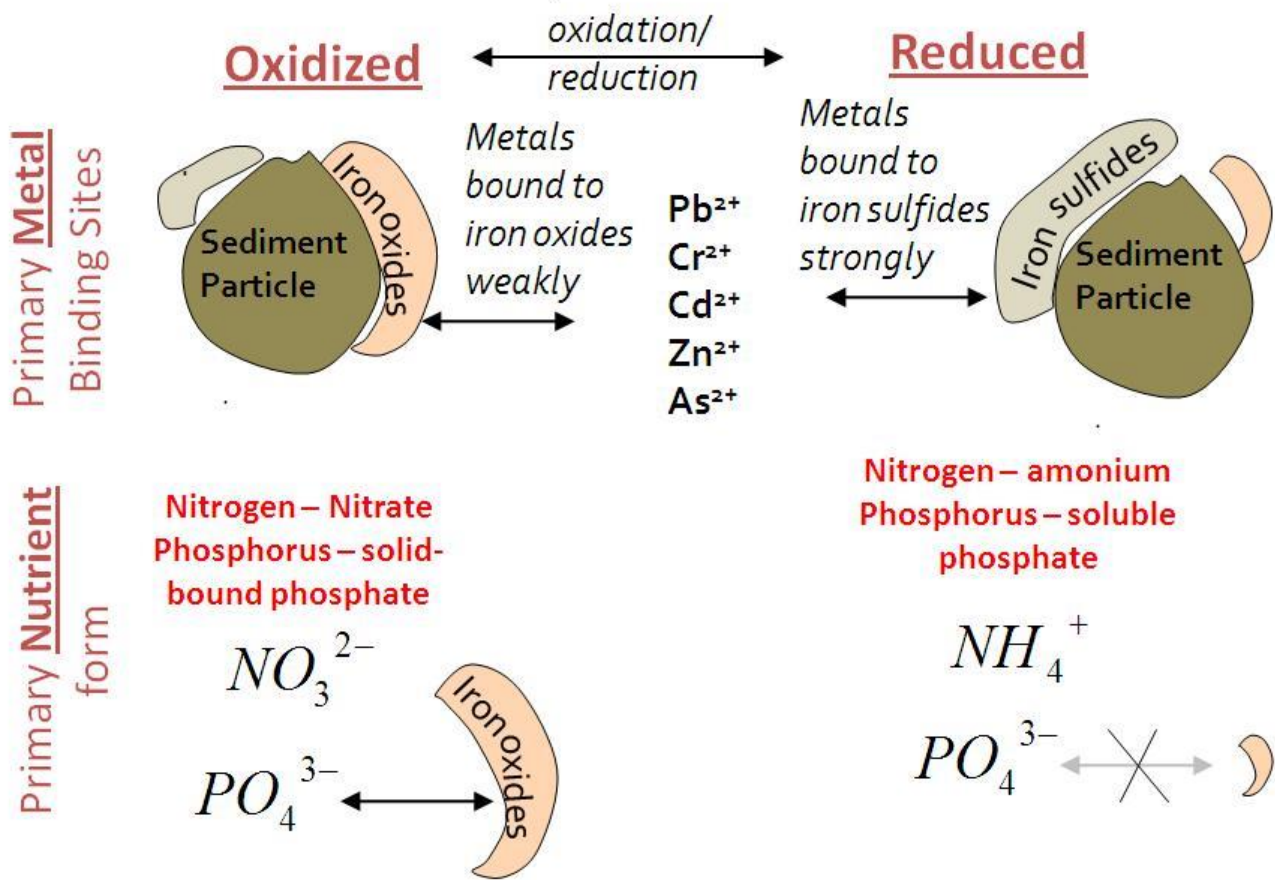
Lämpötila ja pH

Puskuriliuosten pH lämpötilan funktiona

Hapetus-pelkistysolosuhteet

Conceptual Model

Veden laadun riskikartoitus HACCP

Jaettiin tarkastelu *operationalisesti*: Muodostumisalue, Vedenkäsittelyprosessi, Verkostosto, Työskentelytavat ja vesilaitostilat.

***Vaaratekijöittäin*:** mikrobiologiset, kemialliset, biologiset, fysikaaliset

arvioitiin kunkin vaaran aiheuttajan esiintymistäajuus asteikolla 1-5
alle 1 krt/10v, 1 krt/5v, 1 krt/v, 2 krt/v, 1 krt/kk tai useammin

vahingon seuraus asteikolla 1-5

ei havaittavaa vaikutusta, esteettinen haitta, terveydellinen haitta, epidemian mahdollisuus, kuoleman mahdollisuus

Kyselytutkimukset: Vedenottamot, Käsittelylaitokset, Verkosto, Kulunvalvonta ja turvallisuus, Toimintaohjeet ja suunnitelmat, Varajärjestelmät. Vastaukset muotoa kyllä/ei.

Kiitoksia mielenkiinnostanne.

Jaakko Rämö

UNIVERSITY of OULU
OULUN YLIOPISTO

Arja Sarpola

oulu
water
alliance Ltd.